

C. Augustijn, W.H. Neuser, H.J. Selderhuis (red.), *Geest, Woord en Kerk. Opstellen over de geschiedenis van het gereformeerd protestantisme, door dr. W. van 't Spijker*, Uitgeversmaatschappij J.H. Kok, Kampen 1991, paperback 24 blz., f 45,00.

In deze feestbundel die op zijn 65ste verjaardag aan de bekende Apeldoornse hoogleraar, tevens redacteur van ons periodiek, werd aangeboden, zijn tien reeds bestaande artikelen van hem alsmede één nieuw samengebracht. Dat nieuwe is een voortreffelijke bijdrage over 'Calvijn tussen Reformatie en Orthodoxie', waarin Calvijns positie als behorend tot de tweede generatie helder wordt geschetst, maar tegelijk wordt aangewezen dat hij daarmee geenszins tot de Orthodoxie behoorde. Deze scholastieke denkwijze greep in menig opzicht terug naar wat voor de Reformatie in bloei had gestaan. - Het artikel is een voorbeeld van de zorgvuldige werkwijze van de auteur. Er was nog een artikel dat mij tot dusver ontgaan was omdat het voor het eerst in een feestbundel was gepubliceerd (voor H. Floor, 1988): 'Geest, Woord en Kerk in Bucers commentaar op de brief van Paulus aan Ephese.' Ik vermeld dit, behalve als een tweede blijk van Van 't Spijkers heldere betoogtrant en als teken van zijn blijvende verbondenheid met Bucer, ook omdat het de titel van de bundel geleverd heeft. De redacteurs hebben de auteur werkelijk op lofwaardige wijze zelf aan het woord gelaten! Wat mij intussen bij herlezing het meeste trof, was het langste artikel (30 blz.): 'Theologie en Spiritualiteit van de Afscheidenen.' Hierin blijkt n.l. naast de uiterst subtiële dogmen-historische ook de fijne pastorale gevoeligheid van de auteur. Met door langdurige omgang met de stof verworven kennis voert de auteur in dit stuk de lezer ook tot beter verstaan van het eigen geloof. Althans, zo verging het mij. Wellicht kan men tegenwerpen dat De Cock wat al te voordelig belicht wordt en dat zijn rauwe kant te weinig getoond wordt. Niettemin: als positiebepaling van de verschillende afgescheiden stromingen binnen het geheel van de protestantse theologie van hun tijd is het stuk voorbeeldig. - Als laatste is het 'Petajah'-artikel uit ons *DNK*-feestnummer voor Peter Schram opgenomen, een prelude op de bijdrage over Van Lingen in het 'Vereniging-1892' nummer. Al met al een fraaie, m.i. zelfs iets te kleine bundel: er hadden nog wel een paar artikelen bijgekund. Maar zó is het ook heel goed geslaagd.

F.R.J. Knetsch

A.H. Bornebroek, *Als een goed rentmeester. Een schets van de Van Coeverden Adriani Stichting en haar oprichter*. Uitgegeven door het Historisch Documentatiecentrum voor het Nederlands Protestantisme (1800-heden), Amsterdam, 1991,